Hallituksen esitys
HE 84/2026 vp
vesilain muuttamisesta

Markku Marttinen
Suomen Vesistöpaneeli
29.9.2026

VESIEN TILA

Jätevesikuormitus on merkittävästi vähentynyt 1970-luvulta lähtien

- EU:n vesipuitedirektiivin tavoitteita ei ole saavutettu
- Suurin osa rannikkoa ja siihen laskevia vesistöjä edelleen huonossa kunnossa
- Maa- ja metsätalouden suuri kuormitus jatkuu
- Vesistöt tummuvat
- Vesiluonto uhanalaistuu
- Luontokato ja ilmastonmuutos muuttavat vesiämme

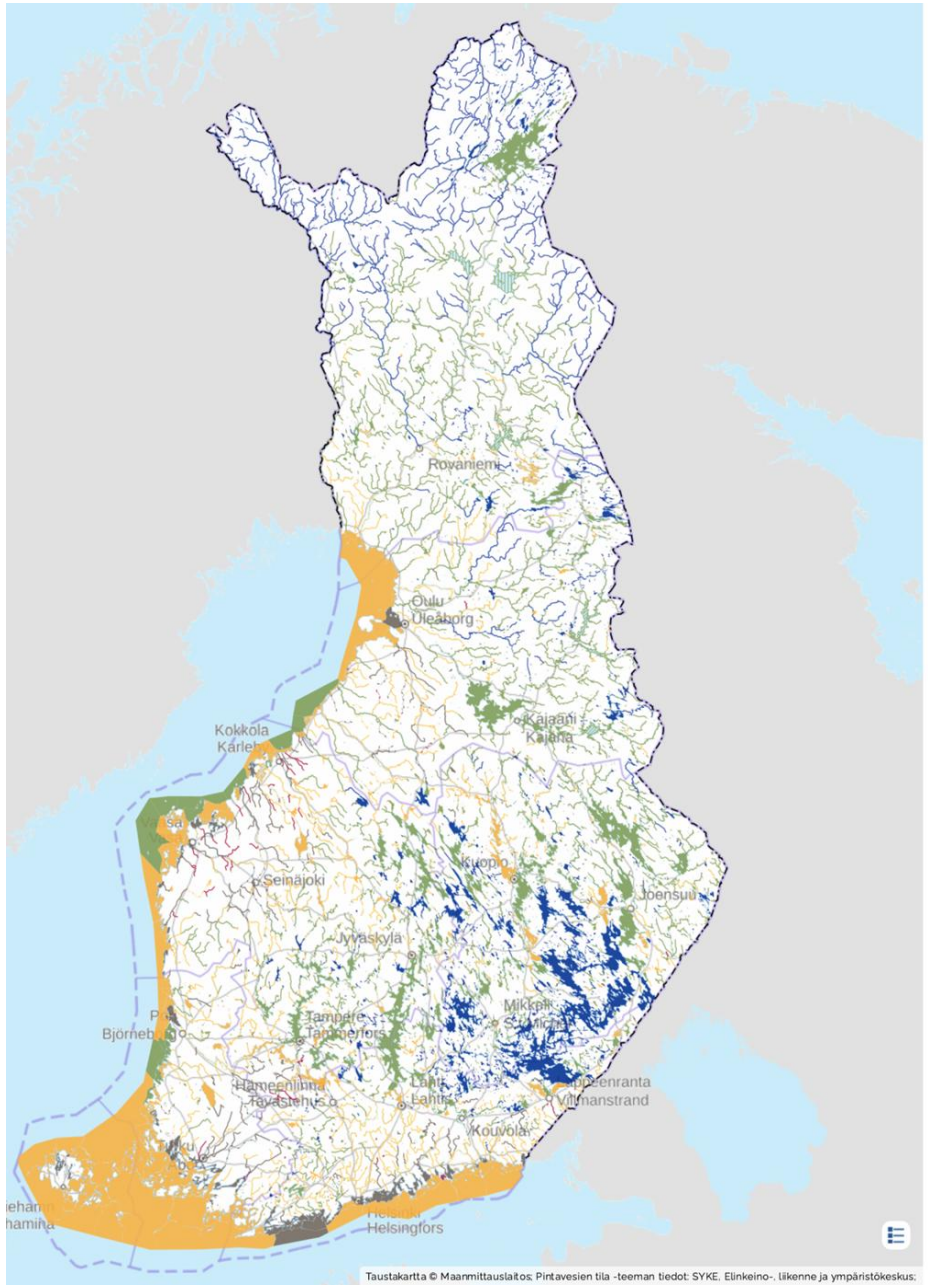

Pintavesien tila

Väri kertoo vesistön ekologisen tilan. Voimakkaasti muutetut ja keinotekoiset vedet ovat katkoviivoituksella tai raidoituksella.*

- Erinomainen
- Hyvä
- Tyydyttävä
- Välttävä
- Huono
- Ei tietoa

Joet

- Voimakkaasti muutettu
- Keinotekoinen

Järvet ja rannikkovedet

- Voimakkaasti muutettu
- Keinotekoinen

*Voimakkaasti muutetuilla ja keinotekoisilla vesillä arvioidaan tila suhteessa parhaaseen saavutettavissa olevaan tilaan.

SUOMEN NYKYISET VIRTAVEDET

Kalojen vaellukset
katkaistu lukuisilla padoilla

Vesivoimalaitosten rakentamisella on ollut suuri merkitys kalojen vaellusyhteyksien katkeamisessa ja luontaisten elinympäristöjen tilan heikentymisessä.

Kalateitä on rakennettu ja patoja purettu, mutta töitä riittää vielä rutkasti !

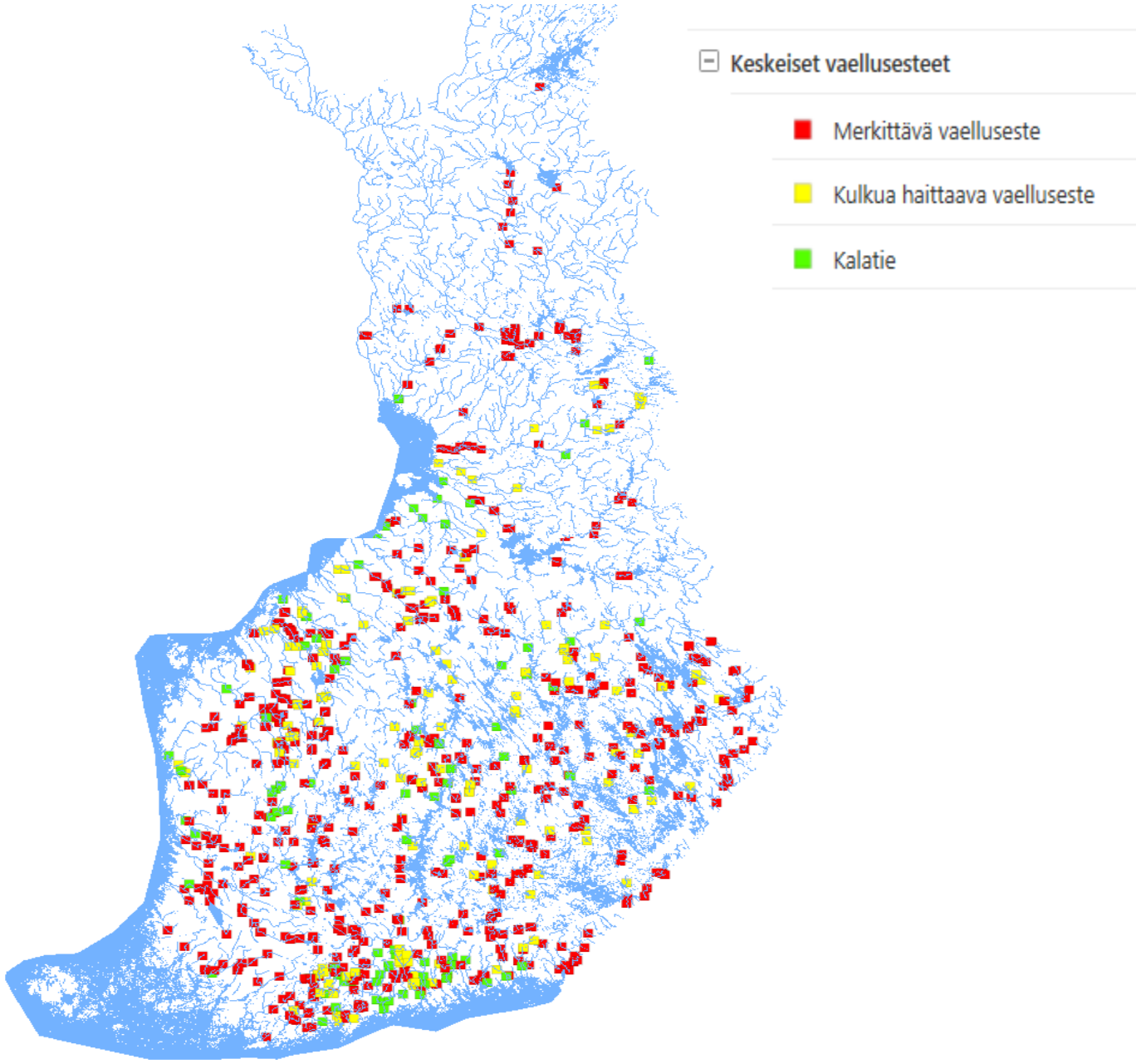

Vesilaki on jäänyt vesirakentamisen ja vesistöjen hyödyntämisen aikakauteen.

- Vuonna 2011 voimaan tullut vesilaki rakentuu vuonna 1961 säädetyn vesilain pohjalle.
- Aiheuttaja maksaa –periaate toteutuu laissa heikosti.
- Vesiin liittyvät yhteiskunnalliset tarpeet ja sääntelyn oikeudellinen ympäristö ovat merkittävästi muuttuneet
- Vanhoihin hankkeisiin sovelletaan kumottujen lakien säännöksiä jopa ajalta ennen Suomen itsenäisyyttä, mikä on täysin poikkeuksellista ympäristö- ja muussa lainsäädännössä.

Hallituksen esitys vesittää Petteri Orpon hallitusohjelman ja vesilain muutoksen tavoitteet

- Esitys on muokkautunut vesivoimatuotannon toimintaedellytysten painottamisen vuoksi sellaiseksi, ettei vaelluskalakantojen elvyttämistoimiin tulla pääsemään muutetuilla säännöksillä.
- Pienissä voimaloissa velvoitteeksi jäisi kalatalousmaksu tai istutus, joilla ei mahdollisteta uhanalaisen vaelluskalakannan lisääntymistä.
- Aiemmin esillä olleesta vesivoimalaitoksen lunastusmahdollisuudesta on luovuttu.
- Lupaan kuuluvasta hankkeesta aiheutuisi edelleen huomattavaa vahinkoa kalakannoille ja muulle vesiluonnolle, koska sähköntuotannoltaan mitättömät voimalapadot katkaisisivat kalojen vaellusyhteyden.

Suomelle asetetuista velvoitteista ei piitata

- Esityksessä ei ole otettu riittävästi huomioon EU:n vesipolitiikan puitedirektiiviä ja komission Suomea vastaan käynnistämää rikkomusmenettelyä.
- Vesienhoidon palautteessa on useaan kertaan nostettu esille vesilain puutteet kalojen vaellusyhteyksiin liittyen.
- Jos vesilain muutos toteutuu nyt esitetyssä muodossa, se tulee estämään merkittävästi virtavesien ennallistamistavoitteiden saavuttamisen ja päivitetyn kalatiestrategian toteuttamisen.
- Suomen ennallistamissuunnitelmasta on pyydetty lausunnot vain tiivistelmästä.

Esityksen jatkovalmistelu

Eduskunnan pitää hylätä esitys tai muuttaa sitä seuraavasti:

- *Aiheuttajan on maksettava aiheutunut vahinko.*
- *Mikäli vesivoimalaitos aiheuttaa vahinkoa uhanalaiselle vaelluskalakannalle, tulee luvan haltijan velvoitteeksi voida määrätä kalatien rakentaminen ja ympäristövirtaaman luovuttaminen.*
- *Jos pienissä voimaloissa velvoitteen kustannukset nousevat liian suuriksi, tulee valtion voida lunastaa voimala, purkaa pato ja ennallistaa turmeltu koskiympäristö.*